THE ISRAELITE
The First & Only Jewish Weekly in the Entire Dominion of Canada.
796 Main Street
Phone St. John 2213

דער קענעדער אדלער

DER YID
דאס ערשטע און איינציגע אידישע וואכענבלאט אין וויניפעג און גאנץ קענעדא.
796 מיין סטריט
פהאן סט. דזשאהן 2213

Vol. III. No. 13. Winnipeg, Thursday, May 16th, 1912
וויניפעג, דאנערשטאג, כ"ט אייר, תרע"ב.

דעקאריישאן דעי.

לעצטען זונטאג איז פארגעקומען די צערעמאני פון דעקאריישאן דעי. פון גאנץ פריה איז געווען צו מערקען א מונטערע, פרעהליכע בעוועגונג אין שטאדט. סאלדאטען מיט זייערע יוניפארמס, מוזיקאנטען מיט זייערע כלים האבען פון וועסט בראדוויי מארשירט צו דער סט. דזשאהן סעמעטערי. אלע צוזאמען מיט די אלטע אויסגעדיענטע אינוואלידען וועלכע האבען אנטהייל גענומען, אין איינשטילען די רעוואלוציאן פון די אינדיאנער נעגען די ווייסע.

די רעבעליאן ווערט בעצייכענט אין דער היסטאריע מיט דעם נאמען „דהי ריעל רעבעליאן", נאך דעם נאמען פון דעם הויפטמאן ריעל (ניט געווען קיין אינדיאנער, נור א האלב בריד). יענע מלחמה האט געקאסט גענוג מענשליכע לעבענס און בלוט בײדע צדדים. גענוג קרבנות זיינען געפאלען אום צו פערזיכערען דעם זיעג פון די ווייסע. און פאריגען זונטאג האט מען מזכיר נשמות געווען יענע העלדען וועלכע זיינען געפאלען דאן אין שלאכט, די אינוואלידען פון יענער שלאכט ווי אויך די רעגולערע סאלדאטען טראגען בלומען אויפ'ן בית הקברות און בעציערען די קברים פון זייערע קאמעראדען.

פריעדען אדער קריעג.

א מלחמה־שלום שפיעל געהט אן יעצט צווישען ענגלאנד און דייטשלאנד. מיט'ן מויל רעדט מען פון שלום, פון לאנג דויערענדער פריינדשאפט ביי בײדע מלוכות, אין דער פראקטיק אבער שארפען בײדע צדדים די שווערדען, גרייטען זיך צו קריעג און מעסטען איינער דעם צווייטענס כחות. וועהרענד די פרעסע טומעלט זיך מיט דעם נייעם אמבאסאדאר וואס דייטשלאנד שיקט קיין ענגלאנד האט ווינסטאן טשורטשיל אויסגעארבייט א נייעם פלאן ווי אזוי דער ענגלישער פלאט זאל אם בעסטען קענען בעשיצען די וואסערען פון ענגלאנד פון א פלוצלינגען איבערפאל פון די דייטשען. דערצו האט מען צושטעלט די פאנצער שיפען, מען פיקסט איבער די קאנאנען און דאך רעדט מען מיט'ן מויל פון פריעדען.

ערשטער אידישער אפיציער אין טערקיי.

ערשט ניט לאנג האט טערקיי געעפענט די טהירען פאר מיליטער דיענסט אויך פאר ניט מוסולמאנער און שוין אויפ'ן צווייטען יאהר איז א איד ערנאנט געווארען אלס אפיציער פון דער דארטיגער ארמעע. די צערעמאני דערביי איז פארגעקומען מיט גרויס פאראד אין וועלכע דער סולטאן זעלבסט האט גענומען אנטהייל און אויסגעדריקט גרויס צופריעדענהייט וואס ער איז זוכה געווען צו דערלעבען אז אויך ניט מוסולמאנער זאלען זיך פעראייניגען מיט די מוסולמאנער צו דיענען די אינטערעסען פון אטאמאנישען רייך.

א צווייטע דבורה.

געשיכטע ווידערהאלט זיך, כאטש ניט צו שנעל: דאס ערשטע מאל אין דער וועלט געשיכטע נאך דבורה הנביאה וועלכע איז געווען א ריכטערין ביי אידען, איז יעצט אפאינטעט געווארען אין מעלבארן, אויסטראליען, א אידישע טאכטער, נאנסי איזאקס צו זיין א ריכטערין אין היי קאורט פון מעלבארן. נאנסי איזאקס איז די טאכטער פון דעם נור וואס געשטארבענעם סיר איזאק. איזאקס זעלבסט איז געווען פאר יאהרען לאנג ריכטער אין מעלבארן און איז בעריהמט און בעליעבט געווען אין גאנצען לאנד. זיין טאכטער וועלכע איז ניט ווייניגער געראטען פון דעם פאטער האט זיך שוין אויך פיעל מאל בעריהמט געמאכט מיט איהרע טיעפע קענטניסע אין יוריספרידענץ. און נאך איהר פאטערס טויט איז זי יעצט ערנאנט געווארען צו פערטרעטען די הויכע שטעלע פון איהר פאטער. זי איז די ערשטע ריכטערין אין דער וועלט און איז א אידישע טאכטער.

גרויסער וואונדער.

אין די בראנקס נעבען נויארק איז געשעהן איינער פון די גרעסטע וואונדער וועלכער האט צוטומעלט די מעדיצינישע וועלט: א קינד איז געבארען געווארען נאכדעם ווי די מוטער איז געווען שוין צעהן מינוט טויט. דאס קינד איז לעבעדיג און פאלקאם געזונד. די דאקטוירים זעהען דערינען א בעווייז אז אין דעם מענשליכען קערפער קומט נאך פאר לעבען נאכדעם ווי דער שיינבארער טויט איז געקומען.

די לאגע אין ענגלאנד איז ערנסט.

„אין ענגלאנד איז יעצט פיליכט ערב גרויסע געשעהענישען", דאס איז די בעהויפטונג פון ללאיד דזשארדזש. „דער ענגלישער ארבייטער פון היינט צו טאג, זאגט דער מיניסטער, איז ווייט ניט דער ארבייטער פון אמאל. דער ארבייטער האט פערלארען זיין צוטרויען צום טראהן און צו זיינע בעלי בתים. און ניט נור לעזט ער שוין צייטונגען, נור ער לעזט שוין אויך ביכער און שטעלט שוין אזעלכע פראגען מיט וועלכע מען מוז זיך רעכענען". נאך ללאיד דזשארדזש'ס מיינונג דארף די אויפגאבע פון יעצטיגער רעגיערונג זיין צו שאפען אזעלכע רעפארמען וועלכע זאלען פאלשטענדיג צופריעדענשטעלען דעם ארבייטער, אנדערש וועט דער ארבייטער זיך אליין נעהמען זיין חלק צו וואס ער רעכענט זיך בערעכטיגט.

וואנקאווער באנק קלוירקס פערמשפט.

די קלוירקס וואס האבען בע'גנב'עט א וואנקאווער באנק ווי געמעלדעט אין פאריגען נומער, האבען בעקומען זייער שטראף, איינער אויף דריי יאהר פריזאן, דער צווייטער אויף צוויי און א האלב יאהר און דער דריטער. אויף 2 יאהר.

סטאנציע מ'קען.

אז אויך דא אין קענעדא און אמעריקא קומט פאר דער זעלבער סיסטעם ווי אין רוסלאנד, וואו די קאנדוקטארס פון די אייזענבאהנען פיהרען אהן פיליעטען פאסאזשירען פאר העלפט געלד, איז א פאקט וועלכער איז שוין לאנג בעוואוסט. דאס האבען אויך געוואוסט די עלטסטע פון דער סי פי אר. נור א צייט לאנג איז זיי ניט געלונגען צו כאפען די גנבים ביי דער האנד. יעצט האט דער טשיף דעטעקטיוו ה. וו. בראודי ענטדעקט א גאנצע קאמפאני פון קלוירקס, קאנדוקטארס און פרעיט אגענטען וועלכע פיהרען פאסאזשירען, פרעיט און באגאזש דורך געפעלשטע טיקעטס פאר האלב געלד. עס איז אויסגערעכענט געווארען אז די פראפיט פון דיעזער קאמפאניע איז געווען ניט ווייניגער ווי 36 הונדערט דאלאר א וואך.

שיפ'ס לאקיי צוריק אין פריזאן.

אין נויארק האט די אפעליית דיוויזשיאן פון סופרים קאורט ארויסגעטראגען איהר משפט אז ניט קוקענדיג אויף דאס שתדלנות פון איינינע נויארקער פאליטישענס, ניט קוקענדיג אויף די לאנגע ארטיקלען אין הורסט'ס צייטונגען וואס האט געוואלט מאכען פון בראנדען א צדיק איז ער דאך, ווי עס האט זיך ארויסגעשטעלט פון דער אונטערזוכונג, א גנב, א רויבער און מוז צוריקגעהן אין פריזאן אבזיצען די איבעריגע 25 יאהר לויט ראזאלסקי האט איהם פער'משפט.

רוסען אימיגרירען קיין קענעדא.

דער הונגער אין די רוסישע גובערניעס טרייבט ארויס פיעלע איינגעבוירענע און עכטע רוסען פון זייער היימאטה וואו זייערע עלטער זיידעס האבען געלעבט, זיי פערקויפען זייער אייגענטהום און אימיגרירען אין דער פרייער לאנד. היינטיגע וואך האט די סי פי אר געבראכט א פארטיע פון 370 רוסען, מענער, פרויען און קינדער.

קעניג פון דענעמארק טויט.

פרידריך דער אכטער, קעניג פון דענעמארק, וועלכער איז געקומען אינקאגניטא קיין האמבורג איז פאהרענדיג אין קארעטע לעצטען דינסטאג פלוצים געשטארבען. עס האט גענוג געדויערט ביז מען האט אויסגעפונען אז דער געשטארבענער איז א קעניג, דען ער איז געווען ציוויל געקליידעט.

גרויסע שלאכט אין מעקסיקא.

12 שעה דורכאנאנד האט געדויערט א שלאכט צווישען די סאלדאטען פון דער רעגיערונג און די סאלדאטען פון די רעוואלוציאנערען. 50 טויזענד מאן האבען געפיהרט דעם בלוטיגען קאמפף וואו עס זיינען געפאלען טויטע און פערוואונדעטע איבער טויזענד מאן. דאס רוב טויטע איז פון די רעוואלוציאנערען.

כינעזער דראהען.

אין סאסקאטשעוואן איז דורכגעגאנגען א געזעץ וואס פערבאט די כינעזער צו בענוצען זיך מיט ווייסע מיידלעך אין זייערע רעסטאראנען.

די כינעזער האבען זיך ארגאניזירט און זיינען בעגרייט צו פייטען דאס געזעץ. און אויב, זאגען זיי, זיי וועט ניט געלונגען צו געפינען גערעכטיגקייט אין סאסקאטשעוואן וועלען זיי נעהמען צו הילף די 470 מיליאן כינעזער פון זייער היימאטה וועלכע וועלען אין כינא דורכפיהרען א געזעץ אז כינעזער זאלען ניט טארען בעדיענען קיין ווייסע. און אויב דאס געזעץ אין סאסקאטשעוואן וועט ווירקען אויף בלויז א טויזענד כינעזער, וועט זייער געגען געזעץ פאראליזירען די גאנצע אייראפעאישע אינדוסטריע אין כינא. צו דיעזען צוועק האבען די כינעזער זיך שוין געשטעלט אין פערבינדונג מיט זייער קאונסיל.

אין תלמוד תורה.

א מיטינג פון די באארד אף דירעקטארס איז אבגעהאלטען געווארען פאריגע וואך. עס איז רעפארטעט געווארען אז די אויסגראבונגען פון קעלער פאר דער נייער תלמוד תורה האט זיך שוין אנגעפאנגען. פרעזידענט ראבינסאן האט רעפארטעט אז איינער וועלכער האט איהם מבטיח געווען פאר עדות און פאר'ן ארון קודש אז ער וועט זיך אבזאגען פון אלע זיינע רעכטע אויף דער אלטער תלמוד תורה און איז צופריעדען אז מען זאל יעצט בויען א נייע, האט איהם געלאזט וויסען אז ער האט געלענט א קעוויאט אויף דער תלמוד תורה און קיינער קען זי ניט פערקויפען. עס איז בעשלאסען געווארען צו אונטערזוכען אויב דער סטראשונאק פון דעם מאן איז אמת. אין פאל יא, דאן זאל מען גאר איננאנצען פערשליסען די אלטע תלמוד תורה און ארויסנעהמען א נייעם טשארטער און אויך פערופען א מאס מיטינג אום לאזען דערפון צו וויסען די וויניפעגער אידען.

אויף העים פלאץ.

מיט דעם טראגישען טויט פון מ. העים, דער געוועזענער פרעזידענט פון די גרענד טראנק, וועלכער איז דערטרונקען געווארען מיט דער „טיטאניק" איז געבליבען לעדיג דער פאסטען פון פרעזידענטסטווא וועלכען עס איז ניט אזוי לייכט צו פערפילען. עס געהט א קלאנג אז מ. דזש. באטלער דער געוועזענער הילפס מיניסטער פון אייזענבאהנען וועט פערנעהמען דעם פאסט. א וויכטיגע פערזאן איז שוין אבגעפאהרען קיין נאוואסקאשיא צו פיהרען פערהאנדלונגען מיט איהם וועגען דעם.

כאפט זיך ניט!

דאס איז די עצה וואס א וויניפעגער ליידי מרס. א. ס. גאלט ראטה יעדען באהן רייזענדען. מרס. גאלט איז פאריגע וואך געפאהרען צו גאסט קיין טאראנטא. א האלבע שטונדע איידער די באהן איז צוגעקומען צום דיפא איז זי אריינגעגאנגען אין ליידיס רום זיך אביסעל צופוצען און ארומוואשען. זי האט אויף איין מינוט בלויז אויסגעטהאן 3 ווערטהפאלע רינגען און טאקע זיי דארטען איבערגעלאזט אויף היינטיגען טאג. די רינגען בעטרעפען א היפשע סומע געלד און מען זוכט זיי מיט ליכט, אבער ביז יעצט איז נאך קיין שפור פון זיי ניטא. ווער עס איז געווען דער רבי פון מרס. גאלט וועלכער האט איהר געגעבען א לעסאן אז כאפען זיך און איילען זיך טאר מען ניט אויפ'ן וועג, ווייס מען נאך דערוויל ניט.

פיר די פערזאמגליקטע אין מאראקא

א קאמיטע איז ערוועהלט געווארען דינסטאג אבענד ביים מאס מיטינג וואס די היגע סאציאליסטען האבען פערענשטאלטעט. [illegible] די קאמיטע [illegible] ביי דעם מאס מיטינג [illegible] ערוועהלט געווארען אלס קאמיטע צו זאמלען געלד פאר די צוראפיגעשטע אידען אין מאראקא. מיט בעדויערען מוזען מיר קאנסטאטירען דעם פאקט אז די פערזאמלונג, ארגאנזירט פאר אזא וויכטיגען צוועק, איז בעזוכט געווארען פון בלויז דריי הונדערט מענשען, און כאטש די פערזאמעלטע האבען זיך אבגערופען אויף דעם הילפסרוף פון אונזערע ברידער, איז אבער די סומע ווייט ניט קיין גרויסע. מיר האפען דערום אז ווען אונזער קאמיטע וועט אייך בעזוכען וועט איהר זיך ניט ענטזאגען בייצושטייערען צום פאנד פון אונזערע פערזאמגליקטע ברידער אין מאראקא.

מיט גרוס די קאמיטע: ה. זאלצמאן, טשערמאן; הרב כהנאוויטש, טרעזשורער; טשעטשיק, אב. זוסמאן, ציממאן, פינקעלמאן און פענסאן.

ביים מיטינג גופא איז געזאמעלט געווארען 100 דאל. ס'איז פערשפארט צו זאגען אז דיזע סומע איז זעהר א קליינע.

מאזלען אויף אן אימיגראנטען שיף.

א שיף וועלכע איז אנגעקומען מיט 1,200 פאסאזשירען איז פערהאלטען געווארען אין קאראנטין, ווייל מען האט צווישען זיי ענטדעקט אן אויסברוך פון מאזלען. די פאסאזשירען, וועלכע מען האט ניט געזאגט די סבה ווארום מען פערהאלט זיי, האבען זיך גענומען בונטעווען און געדראהעט אז זיי וועלען מיט געוואלד אראב פון שיף. עס איז נויטיג געווען אנצושטעלען סאלדאטען צו היטען די ארדנונג.

ווייסע חברה'ניקס.

א באנדע אינגלעך האבען זיך [illegible]ניזירט אין וויניפעג מיט'ן צוועק צו האבען א „דזשאלי טיים" אין פרעמדע אויטאמאבילס. די ווייסע חברה'ניקעס ארבייטען אם מיינסטען ביי די קלאבס, טעאטערס און האטעלען, וואו עס שטעהען פיעלע לעדיגע אויטאמאבילס און ווארטען אויף זייערע בעלי בתים. די חברה קומען, כאפען ארויס א פאר אויטאמאבילס און נאכדעם ווי זיי פאהרען אוים די גאנצע שטאדט לאזען זיי איבער די אויטאמאבילס ערגעץ אין א פערווארפען געסעל אין [illegible] און געהען זיך אהיים. שטעלט [illegible] די ביטערע לאגע פון איינעם [illegible] שעהנער רעגענדיגער נאכט [illegible] געהט ארוים מיט זיין פלוני[illegible] טהעאטער צי פון קלאב און [illegible] פענדיג זיין אויטאמאביל מוז ער גלייך מיט אייך זיך שטעלען ווארטען אויף [illegible] קאר אדער גאר זיך אהיים שלעפען צו פים.

א פעטער קראפאטקין יוביליאום פאנד.

אין וויניפעג האט זיך פארמירט א [illegible] סוב קאמיטע, אום צו העלפען דע[illegible] [illegible]קער קאמיטע ארויסצוגעבען [illegible] פון די געאכטעסטע פערזאנען אין די [illegible] וועלט. זעהר ווייניג מענשען זיינען אז[illegible] קאמפליצירט ווי קראפאטקין סיי אל[illegible] פרייהייטס קעמפפער, אזוי גוט ווי א[illegible] גרויסער דענקער און וויסענשאפט[illegible] מאן. זיינע שריפטען וועלען געוויס זיי[illegible] א ציערונג פאר דער פראגרעסיווע[illegible] אידישער ליטעראטור. צו דיעזען צווע[illegible] האט מען רעאליזירט א פאנד א[illegible] יעדער רעכט דענקענדער מענש ווע[illegible] געוויס בייזשטייערען מיט וויפיעל ע[illegible] קען פאר דיעזען פאנד.

פאר מעהרער איינ[illegible] ווענדעט צום [illegible] 509 פלארא עוועני[illegible] .1349

די גענאסען פון [illegible] מאנטאן קענען שיק[illegible] אדרעס אדער דיד[illegible] קער קאמיטע: ד[illegible] איסט בראדוויי [illegible]

טויזענד [illegible]

א קאמיטע פון [illegible] שינגטאן וואס האט [illegible] ענטוויקלונג פון שטאה[illegible] פעראייניגטע שטא[illegible] טעט דאס דער טק[illegible]אסט האט א[illegible] יאהר זייט ער עקזיסטירט [illegible] פראפיט מעהר ווי טויזענד מיל[illegible]

דער ערשטער וואס וועט אונז אריינשיקען די [illegible]יטונג פון דעם בילד, [illegible] וועט בעק[illegible]

C.B.W.
JOSEPH SCHAEFFER
מעכאניקאל עקספערט.
אלערליי גראמאפאנס און נעה מאשינען געפיקסט, נאדלען און אנדערע פארטס פאר מאשינען און גראמאפאנס. פיר דער ארבייט גאראנטירט.
(42
390 פריטשארד, פהאן סט. דזשאן 426
דער טעלעפאן [illegible] איז סט. [illegible]

נ. סגל'ס בעקעריי
איז דאס איינציגע פלאץ, וואו ברויט, בולקע ווערט געבאקען ריין און זויבער. ברויט ווערט אויך דעליווערט צו הויז.
טעלעפאנירט אב סט. דזשאן 1488 אדער קומט אין
510 סעלקירק עוועניו.

For Advertisements in "THE ISRAELITE" apply to
DAN GOLDSMITH
Advertising Manager
Res. 322 Burrows Ave.
Phone St. John 1114

ב. מילער בעדאנקט זיינע קאזינס מיס גאלדע שמעלניצקי, מרס. ראזע בערטשאנסקי און זיינע חברים ט. געלער, י. בערנטהאל, מר. און מיס וואלטער און בפרט זיין חבר און פארטנער י. גורעוויטש פאר זייער ארבייט און מענעדזשען דעם אב. פון[illegible] צייט.

THE ISRAELITE.
DER YID.
The First and Only Jewish Weekly in the Entire Dominion of Canada.
THE ISRAELITE PUBLISHING COMP.
B. GOLDSTEIN, Editor.
796 Main St. Phone St. Jonh 2213
Winnipeg, Man.
Subscription: 1 Year $1.00.
Thursday, May 16th, 1912.

מאנטרעאלער „קיקערס".

פאר אונזערע לעזער אין וויניפעג וועט זיין אינטערעסאנט איבערצוזע… …אויסצוג פון דער מאנטרעאלער „דהי וויטנעס", אום צו איבער… …יך ווי ווייט מען זינדיגט ביי … און ווי מענשען זיינען עס רק … …ריעדען:

…יט דער איניציאטיווע פון איין …עדרמאן האט דער מאנטרעאלער …קאונסיל דורכגעפיהרט א רעזא… …און וועלכער מען בעפאל… …מט דעם „לאו דעפארטמענט" …על זיך ווענדען צו דער „באארד …יילוויי קאמישיאנערס" אז מען …רעדוצירען דעם פרייז פון ביז… …טעלעפאנען פון 55 דאלאר אויף … און די פריוואטע פון 35 אויף 30 …אר".

…איז פערשפארט צו זאגען אז די …דערמאהנטע ציישונג גיט אונ… …וטה דעם סיטי קאונסיל און … דעם אלדערמאן פאר זיין איני… …ע, דען, בעמערקט די ציישונג, … א פשוט'ע רויבעריי. שטעלט … אז אין טאראנטא האט מען …נג צוריק רעדוצירט די פרייזען פון …עס טעלעפאנען אויף 45 דאלאר און הויז טעלעפאנען אויף 25 דאלאר, …ינט ווארום, צושרייעט זיך „דהי וויטנעס", זאל מען אונז בע'גזל'ענען אין איבעריגע 10 דאלאר? וואס איז מיר …רייסען אפשר אונזערע דאלארס פונ'ם …צוים?"

ווי געפעלט אייך דער ליארם? מיר וואלטען נור א בעלן געוועזן וויסען וואס וואלט די זעלבע ציישונג געטהאן ווען …ערשיינט ניט אין מאנטרעאל, נור אין וויניפעג, און מען הייסט … …אין אלגעמיין געטהאן, ווען טאקע באמת'ן רויבערס וואלטען איהר בע… …אלען אין מיטען העלען טאג און גע… …גט: גיב ניט געשריען, קיין פיפס, …גיב געלד!" וואלט זי דען ניט געגעבען? … ווי א נאלד! הלמאי מיר, וואס האבען די זכיה צו לעבען אין וויניפעג, געבען מיר דען ניט צוויי סענט פאר א קלונג? און מיר שרייען נאר ניט, ווייל אז מיר וועלען שרייען, וועט עס דען העלפען? …ביז די עלעקשאנס איז נאך ווייט, …ר פערגעסען ביז דאן, …יים וואוטער אבקוי… …בען וועט זיך שוין אן

…ן ניט סאציאליס… בלאט.

…צוריק אבגעהאל… …וועגשאן פון די …י סטייטס, וואו … נעגען די הר… …טונגען און וואדעוויל … מען לאכט אב אויף אן …ען אופן פון אידען. אויך די טהעאטערע וואו מען פיהרט אויף אנטיסעמיטישע שטיקער זיינען קריטי-קירט געווארען.

צי זיינען די פראטעסטען אם פלאץ, צי וועלען ווירקען די רעזאלוציאנען וואס מען האט אויף דער קאנווענשאן אנגענומען, אדער ניט, דאס איז א גאנץ בעזאנדערע פראגע. מיר וועלען נור אגב אורחא בעמערקען אז די אידישע פרעסע איז שטארק מסופק צי די ראבבים וועלען עפעס האבען אויפגע-טהאן מיט זייערע פראטעסטען. אינ-טערעסאנט אבער איז פאלגענדער פאקט: אין נויארק ערשיינען צוויי פראגרעסיווע הומאר-און-וויץ בלעטער, די „לייף" און די „דזשאדזש". די ערשטע איז מיט מזל געווארען אן אויסגעשפרא-כענע סאציאליסטישע ציישונג און דאך לאזט זי ניט אויס כמעט איין נומער, וואו זי זאל ניט אנגרייפען קיין אידען. ווען די גאנצע אמעריקאנער פרעסע האט געקאכט מיט דעם אבברעכען די טריטי מיט רוסלאנד, האט דאן די סא-ציאליסטישע „לייף" געארבייט מעשים און אין לאנגע עדיטאריעלס פראטעס-טירט געגען טאפט'ען און געגען זיין „נארישע" האנדלונג; האט זאגאר זיך ניט געשעהמט און געבראכט ציטאטען פון דעם אנטיסעמיטישען און הוליגא-ניש בלאט די „נאוואיע ווערעמיא"; די קארטונס ווידער, דורך וועלכע מען ציינט אין דער „לייף" די אידען אין לעכערליכע פאזיציאנען זיינען ניט הו-מאריסטיש, נור פערביסענע און מיט גאל אנגעפילט'ע האס.

דאנעגען די „דזשאדזש", ערלויבט זיך אויך אמאל אבצו'לץ'עווען פון די אי-דען, אבער אויף א גאנץ אנשטענדיגען אופן, אט ווי מען לץ'עוועט אב פון א דייטש, א פראנצויז, אן איטאליענער א. ז. וו. און יעצט ווען עס זיינען פער-עפענטליכט געווארען די רעזאלוציאנען פון די ראבבים, האט די „דזשאדזש" (דאס ניט סאציאליסטישע בלאט) אין אן עדיטאריעל אויפמערקזאם געמאכט איהרע לעזער אויף די גערעכטע פא-דערונגען פון די ראבבים. „דער הומאר דארף זיין מילד און ניט שטעכיג ווי א גיפטיגע שפיזו. הומאר טאר ניט זיין קיין העץ ארטיקעל, קיין מיט האס אנ-געפילטער פאסקוויל אויף א גאנץ פאלק"... אין דער זעלבער וואך ווידער איז ארויס די „לייף" מיט א קארטון און פאגעשטעלט די אידען אלס די יורשים, די פערכאפער פון אלע אינדוסטריעלע צווייגען איז אמעריקא און אלס געלד מאכער.

דערויף אפנים איז עס אמעריקא. דא קען מעגליך זיין אז אזא שווארץ מאה-דיגע ציישונג זאל זיך רופען סאציאליס-טיש בלאט. אסור אויב מיר זיינען מקנא די סאציאליסטען מיט זייער נייעם פריינד.

הועט וויניפעג האבען א אידישען פראקוראר?

עס האט רעזיגנירט פון זיין אמט דער היגער קראון פראסעקיוטער מר. קרעג, אויף זיין פלאץ זיינען דערמאהנט צוויי נעמען, איינער א איד י. ר. לע-ווינסאן (פון דער באריסטער פירמא „פינקעלשטיין און לעווינסאן") און דער צווייטער א קריסט (וו. ה. נאוט). און דא וועלען מיר זעהען ווי וועט די קאנ-סערוואטיווע גאווערמענט זיך בעציהען צו איהר אויסוואהל. די ליבעראלען האבען מיט זייער נאמינירען גרין'ען בעוויזען אז זיי פערשטעהען דאס מען דארף זיין טאלעראנט און אויך אידען געבען א געלעגענהייט צו צוקומען צו א העכערען אמט; עס איז אלזא ניט מעהר ווי רעכט אז אצינד זאל נאכ-פאלגען די קאנסערוואטיווע גאווער-מענט דעם ביישפיעל און בעשטימען א אידען אלס קראון פראסעקיוטער אדער ווי די רוסישע אידען פערשטעהען עס, אלס פראקוראר.

מיר זיינען דא עפענטליך מודה דאס מיר שטימען ניט איין אין פיעלע, פיעלע הינזיכטען מיט לעווינסאן'ען. ער איז אבער א איד, דערצו א לאיער וואס מאכט איהם פעהיג און צוטרעטליך צו אזא אמט און דערפאר ווינשען מיר אז ער זאל דעם אמט פערטרעטען.

פאר אידען וואלט עס זיכער געוועזן א כבוד; ער וואלט געוועזן דער ערשטער איד אין קענעדא וואס וואלט אזא אמט פערטראטען. אויסער דעם וואלטען אידען געהאט גרויסע נוצען דערפון, וואס וויניפעג זאל האבען א אידישען פראקוראר.

דר. א. ז. בארוכאוויטש.

מאראקא און די אידען אין מאראקא

אין מאראקא האבען שוין די אידען געהאט קאלט און ווארעמס, זיס און ביטערס; עס האט פאסירט אז די אי-דען פון מאראקא זיינען געלאפען קיין שפאניען זוכען שוץ און אט זיינען זיי פון שפאניען געלאפען קיין מאראקא. אין מאראקא האבען די אידען שוין א מאל געהאט גאנץ גוטע צייטען, שוין געהאט פערגעסען אן אלע צרות און זיך אנגעהויבען ערהאלען, און אט האט דאס ווינטעל אן אן אנדער זייט א בלאז געטהאן און טייכען אידיש בלוט האט זיך געגאסען.

יעצט האלט עס מיט מאראקא אליין זעהר שמאל. סוף כל סוף וועט עס ארי-בער אין די הענט פון פראנקרייך. דאס איינציגע איז צו בעטען אז דער סוף כל סוף זאל זיין א היינט-מארגענדיגער. עס איז קיין ברעקיל ספק ניטא אז אונ-טער דער פראנצויזישער ממשלה וואל-טען די מאראקער אידען פרייער אב-געאטהעמט.

פראנקרייך האט נאך פאר א יאהרען אנגעהויבען צו שיקען איהר מיליטער מחנות'ווייז קיין מאראקא און ניט, לויט אן אפיציעלער ערקלעהרונג, צו צו-נעהמען דאס לאנד, נור אום צו ברענ-גען א סדר אין לאנד.

פאר דיזער פריווילעגיע, ד. ה. אום צו האבען אין מאראקא מיליטער און ניט האבען אנדערע מלוכות, דער עיקר דייטשלאנד, פאר קיין „קיקערס", האט פראנקרייך בעצאהלט במיטב כסף. א סברה אז דייטשלאנד האט זיך געלאזט גוט בעצאהלען, דען זי האט גע'טענה'ט אז פראנקרייך'ס אפיטראפסות שטעלט איהר בדיל הדל. אבער זינט פראנקרייך האט בעצאהלט, פיהלט זי זיך אין מא-ראקא מעשה בעל הבית, געמיינט אז מען איז פטור געווארען כל הצרות. ערשט עס האט זיך אנידערגעשטעלט שפאניען. זי, שפאניען, טענה'ט אז זי האט אויך חזקה אין מאראקא און אפשר, לויט אייראפעאישען יושר, מעהר פון פראנקרייך, איז דאך שפא-ניען טאקע א טהייל פון מאראקא.

פערשטעהט איהר דאך מן הסתם אז די וועלט איז היינטיגע צייט פול מיט יושר, ווער שמועסט די רעגיערער, צי מושלים, צי קעניגע און פרעזידענטען, וואס איז שייך, מען וועט זיך ניט געהן ארומרייסען חס ושלום. וואס דען? מענשען! מען פערלאזט זיך וואס לייט וועלען זאגען. א סברא איז אז עס האלט ביי אזא אבמאך: עס זאל גע-גרינדעט ווערען א שפאניש-פראנצויזי-שעס קאמיטע וואס זאל פערוואלטען דאס מאראקאנישע פארט, אום עס זא-לען געזיכערט זיין די געלדער פון די פראנצויזישע און אנדערע פינאנסיסטען וואס האבען דארטען געלד אינוועס-טעט; א קאמפאני אויך פון שפאניש און פראנצויזישע פינאנסירען זאלען בויען די אייזענבאהנען פון פעז ביז מאנזשער; כפי פראנקרייך האט „בעני-טינט" דייטשלאנד מיט א היבשער נתינה פאר פריווילעגיעס, זאל דערפאר פראנקרייך מעגען פערכאפען די גרוי-סע דרום מאראקאנישע פראווינץ איפני וואס געהער זייט 1904 צו שפאניען; די פאסט פערוואלטונג דארף געפיהרט ווערען ווי אין די אנדערע מאראקאנישע פראווינצען וואס געהערען צו פראנק-רייך; אויך דארף פראנקרייך צונעהמען כמעט איבער דריי פיערטעל צפון מאראקא (כמעט העלפט פון גאנצען לאנד).

איהר הערט ווי מלוכות ווערען פער-טיג צווישען זיך ווען עס האנדעלט זיך מכה א רייכע ירושה? עס איז כדאי איהר זאלט געדענקען אז דערוויל איז נאך קיינער ניט געשטארבען, מאראקא לעבט נאך דערוויל און דאך צוטהיילט מען זיך אזוי פראנק און פריי מיט איהר גלייך זי וואלט שוין אויף דער געא-גראפישער קארטע ניט געוועזן.

און וואס איז דא פאראן וואס מורא צו האבען? טאמער, זאגט איהר, וויל גאר דער מאראקאנישער סולטאן ניט מסכים זיין? איהר מיינט דאך אז די מאראקאנער און איהר סולטאן האבען אויך עפעס א ווארט אין דיזען ענין, האט איהר א טעות. דער סולטאן לעבט טאקע און ווילען וויל ער בוודאי ניט אז מען זאל זיך מיט זיין לאנד צוטהיי-לען. די מאראקער ווידער ווילען אויך ניט בערויבט ווערען פון זייער זעלבסט שטענדיגקייט. נור מאלע וואס מען וויל ניט. הלמאי ווילען ניט די מאראקער אידען מען זאל זיי אויסקוילענען אין מיטען העלען טאג? הלמאי ווילען ניט די מאראקער אידישע פרויען געשענ-דעט ווערען פון מורישע הוליגאנעס? וואס דען אלזא, עס העלפט ניט. קיין ווילען, כל דאלים גבר, ווער עס איז שטארקער, הייסט עס, דער איז מנצח. אז די הוליגאנעס אין מאראקא זיינען שטארקער פון די אידען, אז די דארטי-גע פאגראמטשיקעס, מענשען-חיות זיינען פיעל מעהר אלס די אידען, דע-רום זיינען אידען דארט אויסגעקוילעט געווארען ניט וועלענדיגערהייד.

אזוי אלזא מוזט איהר לערנען דעם פשט פונגע מאראקא אליין:

כפי פראנקרייך האט א גרעסערע ארמעע, כפי פראנצויזישע סאלדאטען קענען גוט ציעלעווען זיך מיט ביקסען און כפי די הוליגאנעס זיינען נור בריות געגען אונבעוואפענטע בירגער, לכן איז כל דאלים גבר, איז ניט שייך קיין ניט וועלען.

און איך ווייס ניט ווי שרייבער פון אנדערע נאציאנען וועלען ארומריידען אט די צינישע האנדלונג פון אייראפע-אישע מעכטע מיט מאראקא; איך ווייס ניט ווי וועלען זיי זיך פערהאלטען צו אזא אונפערשעהמטער חלוקה. איך אבער, איך וויל גלויבען, די לעזער בעמערקען ווי עס שרייבט זיך מיר אזוי לייכט, מיט אזא גרינג הארץ און פון טיעפסטען הארצען ווינש איך אז די פארנעשריטענע מלוכות ווי פראנקרייך, ענגלאנד, אמעריקא א. ד. גל. זאלען בקרוב מאכען, זאל זיין אונארענטליכע, חלוקות מיט די אנדערע דעספאטישע אידען פרעסערשע און הוליגאניש ער-ציהערשע לענדער. כן יאבדו!

און אז יעצט וועט עס נעהמען אן ענדע צו מאראקא איז לייכט צו גלוי-בען. מען קען זיך משער זיין אז פראנק-רייך וועט אריינווארפען אין ר' מאיר בעל נס פושקע וואס דער פאגראם איז פארגעקומען ניט דוקא אויף די אידען אליין, נור אויך אויף איהרע בירגער. זי, פראנקרייך, וועט יעצט פערשטאר-קען איהר חיל, דאס פראנצויזישע מי-ליטער וועט מסתמא קריגען א וואונק זיך צו פיהלען אביסעל פרייער אין לאנד און אפשר וועט מען טאקע אהין ארבשיקען א פראנצויזישען בעאמ-טען, וועלכער זאל רעגיערען מיט'ן סולטאן, ד. ה. מען וועט שרייבען אין פראנצויזיש און דער סולטאן וועט מוחל זיין אונטער'חתמ'ענען ווי מען וועט איהם הייסען און דאן. דאן איז צו האפען אז דאס זאל זיין דאס לעצטע ריטשקעלע בלוט וואס די מאראקער פאגראמשטשיקעס האבען פערגאסען.

די פראגע איז נור וויפיעל עס קען געדויערען?

צו ענדע א פאאר ווערטער וועגען די דארטיגע אידען. זאל זיך דער לעזער ניט פארשטעלען א רוסישען, אדער רומענישען אידען. די מאראקער אידען זיינען געזונדע, פעסט געבויעטע און שטארקע מענשען; הויך געוואוקסיגע און אלע זיינען זיי שטאלצע און ניט קיין איבערגעשראקענע, קיין ציטערדי-גע. זיי פערנעהמען אן אנגעזעהן פלאץ אין לאנד, אן אייראפעער ווען ער קומט קיין מאראקא האט ער גור מיט אידען מגע ומשא, דען זיי פערשטעהען, ווי ס'רוב אידען, איינגע אייראפעאישע שפראכען און ווייסען די אייראפעער זיטען, מנהגים און מאניערען. מען רעכענט אז אין מאראקא זיינען פאראן ביי א פיערטעל מיליאן אידען. אויסער מסחר, קרעמעריי א. ד. ג. זיינען צווישען די אידען אויך פאראן פיעלע שניידער, שוסטער, גאלדשמיעדס. זיי רעדען מאראקאניש געמישט מיט רומיש; פאראן צווישען זיי אויך פיעלע גוט געבילדעטע און אויך איינגע אידישע לומדים.

קליינגקייטען.

די טראנסאטלאנטיק קייבעל אונטערן וואסער, קאסט דורכשניטליך 1,200 דאלאר א מייל.

עס איז אויסגערעכענט אז אויף יעדע 250,000 דאלאר וואס ווערט אויסגעגע-בען אויף אינזשעניריגג, נעהמט זיך אן איין גע'הרג'עטער מענש פון דיעזען טרייד:

אין דער וועלט זיינען פאראן 270 טהעטיגע וואולקאנען, פיעלע פון זיי זיינען אבער גאנץ קליין אין פערגלייך מיט די עטליכע גרויסע.

א. אסאווסקי.

דיא אידישע געשיכטע פון וויניפעג.

צוזאמענגעשטעלט לויט די ערצעהלונגען פון די ערשטע איינוואנדערער, בעשטעטיגט פון דער היסטאריקאל קאמיטע פון ספר הזהב.

2.

דעם 24טען מאי 1882 איז מיט דער סי פי אר אנגעקומען קיין וויניפעג די ערשטע גרופע אידישע אימיגראנטען וועלכע די לאנדאנער באארד אף גווארדיאנס האט ארויסגעשיקט.

די גרופע איז בעשטאנען פון 72 פאמיליעס, איבער 200 פערזאן, צווי-שען וועלכע עס זיינען געוועזן די יעצ-טיגע, אונז אלעמען בעקאנטע, וואהל-האבענדע פערזאנען, ווי טוביה פינ-קעלשטיין, די ברידער ווידמאן מיט זייער פאטער, וואדלינגער, דער אלטער שמעון לעכטציהער מיט זיינע זיהן, מאשקאוויטש, מיניוק, ב. צימערמאן און פיעלע אנדערע. אין די נעקסטע צוויי וואכען זיינען ווידער אנגעקומען צוויי פארטיעס. די אימיגראנטען זיינען בעגעגענט געווארען ביים באהנהויף פון דער גאנצער אידישער קאלאניע וועל-כע האט בעקומען א ידיעה פון מאנ-טרעאל מקבל פנים צו זיין די נייע איינוואנדערער.

וויניפעג האט דאן געצעהלט א בע-פעלקערונג פון צוואנציג טויזענד איינ-וואהנער און האט אויסגעזעהן ווי א גרויס צוווארפען דארף, די גאסען ניט ברוקירט, א טיעפע קלעפיגע בלאטע איבער די גאסען, זאגאר קיינע טראטו-ארען זיינען ניט געוועזן; די הייזער קליין, ניעדעריג, דאס אלעס איז געוועזן גענוג אנצוטרייבען א שווערע מרה שחורה אויף די ערשטע פיאנערען וועלכע הא-בען זיך מיט אזא לוסט און מיט אזוי פיעל האפנונגען געצויגען צו דער פיעל פערשפרעכענדער וועסט קאנאדא.

פערנומען זייערע קלומקעס אויף די פלייצעס און די קינדער אויף די הענט האט די גאנצע פארטיע זיך אוועקגע-לאזט פון באהן סטיישאן אונטער דער פיהרערשאפט פון איינעם א מה. וויק-טארסאן איבער דער גאנצער לענג פון מיין סטריט צו דעם באראק וועלכער האט זיך געפונען אין דרום עק פון שטאדט קעגען דעם אלטען פארט גערי וואו עס געפינט זיך יעצט די האדסאן ביי סטאר. דער באראק וועלכער האט בעדארפט דיענען די אימיגראנטען אלס א צייטווייליגע היים איז געוועזן א לאנגע און שמאלע הילצערנע געביידע וועלכען די פראווינציאלע רעגיערונג האט ספעציעל פארבערייטעט פאר זיי. ווען די אימיגראנטען זיינען צום ער-שטען מאל אריינגעקומען אין דיעזער קאמער, האט זיך זיי געדוכט אז זיי זיינען אריינגעפאלען אין א לאנגער טרונע. די לופט אין דיעזער נייער היים איז באלד פול געווארען פון שווערע זיפ-צען און די נייע ברעטער פונ'ם פלאר האבען ניט ווענויג אידישע טרעהרען אין יענעם מאמענט אין זיך איינגעזאפט.

די ערשטע סעודה.

אין יענער צייט (אין 1882) איז אין וויניפעג געוועזן א גרויסער יקרות. א בושעל פאטייטאס האט געקאסט ביז 5 דאלאר. און ווען די אויסגעמאטערטע און אויסגעמוטשעטע גלות וואנדערער

…אלדבערג.

…עות אמאל, היינט …ן אין דער צוקונפט.

אין דער צייט ווען אין דער לופט טראגען זיך ארום זיסע ריחות; ווען די גאנצע נאטור לעבט אויף, ווען אלע בוימער גרינען, ווען אלע בלומען הויבען …אן פאנאנדערבליהען און א זיסער …וד שלענגעלט זיך אין דער לופט, …ווארט: אין דער צייט ווען די …אטור פייערט דעם יום טוב פון …עדערגעבורט, דאן גראד פייער… מיר דעם יום טוב שבועות. …ות, ווי אלע אנדערע ימים טובים … אונז אן ערוינערונג. שבועות …נערט אונז אן דער לאנג פער… …גער צייט, ווען גלייך מיט… …ליכע פעלקע… …ענעס לא… …ען בי…

ערד; געלעבט אויף דער פרייער נאטור, גענאסען דאס גליק וואס אין אזא לע-בען איז פערבארגען, געאטהעמט דעם ריח פון אונזערע איינענע גרינסען וועלכע זיינען פארביי אונזערע פענס-טער געוואקסען; עס דערמאהנט אונז אז אין דיעזער צייט פלעגען אנהויבען צייטיג צו ווערען די תבואות אויף פעל-דער און די גערטנער און מען האט די ערשטע צייטיגע פרוכטען אבגעריסען און מיט זיי עולה רגל געוועזן קיין ירושלים, אין דער שטאדט וואו עס איז דער בית המקדש געשטאנען און דאר-טען האט מען דעם סל מיט ביכורים צום כהן איבערגעגעבען.

וואס פאר א שעהן, פרעכטיג בילד דאס איז געוועזן:

אין א קאלאניע וועלכע איז מזעצט מיט אידען רעש'ט זיך, א יום טוב'דיגע …יטימונג הערשט איבעראל. אלעמענס …מזור זיינען מיט א גליקליך צו… …יהל בענאסען… אלע… …עם הארף… …מען עולי…

רגל'ניקעס פון איינעם צום אנדערען, מען גרייט זיך צו. און אט האבען זיי זיך שוין אלע צוזאמענגענומען. יעדער האלט מיט זיך א פערפאקטען קארב, וואו עס ליגען די בעסטע און שעהנ-סטע פירות פון זיין גארטען. אלע פאר-מערס, אלע קאלאניסטען שטעהען גרייט. זיסע מוזיקאלישע טענער דער-הערען זיך. עס ווערט געגעבען א צייכען און די מחנה פוס געהער ריהרט זיך פון ארט. פרויען און קליינע קינדער שטע-הען און בעגלייטען זייערע מענער און טאטעס אין וועג אריין צו דער הייליגער שטאדט. פריידענס טרעהרען קא-פען דא און דארט אראב. שעהמענדיג שלינגט א פרוי ארונטער איהרס א טרעהר. צארט און מילד בערוהיגט דארט א … איהרס א קינד וואס שטר… …ט אויס די הענטעלעך און ציהט זיך, בעט זיך צום פאטער. אבער די מחנה האט שוין גערוהרט פון ארט, די מחנה מארשירט שוין און הונדערטע פרעהליכע שטימען קלינגען הילכיג אב אין גאס בעגלייטעט מיט די פרעהליכע … טענער און מוזיקאלישע אינסטרומענ…

טען. אויף'ן וועג ווייט אויס'ן דארף בעגעגענט מען זיך מיט אנדערע אידען עולי רגל פון אן אנדער קאלאניע און נאך הילכיגער ווערען די ליעדער און נאך העכער קלינגט אב דער עכא פון די טרים. העל לויטער איז דער הימעל, גאלדענע שטראהלען פאלען בונטען ווייז אויף די קעפ פון די בכורים טרע-גער און עס דוכט זיך אז די גאנצע וועלט און אלעס וואס עקזיסטירט און לעבט פייערט דעם יום טוב שבועות, די צייט ווען עס ווערען פערטיג די תבואות.

און טויזענדער אידען פייערען דעם יום טוב שבועות אויך היינט, טויזענ-דער אידען דערמאהנען אין דער שמונה עשרה „יום הביכורים" און אין מחזור עטליכע מאל וויעדערהאלען זיי דיעזע צוויי ווערטער און קענט איהר זיך פארשטעלען וואס פאר א שעהנעס, פרעכטיגעס און גרויסארטיג בילד עס איז פארגעקומען אין דעם טאג ווען מען האט געפייערט דאס צייטיג ווערען פון … ווייט זיינען מיר יעצט פון … אבגעריסען, פערטריבען

און פערוואגעלט זיינען מיר פון אונזער לאנד, ווייט פון דער פרייער נאטור. אין א שווערען, לאנגען גלות, געענגט און צוזאמענגעדריקט זיינען מיר יעצט און קוים וואס מיר קענען אזא בילד אין אונזער פאנטאזיע זיך פארשטעלען:

* * *

און פונקט ווי די נאטור בליהט אויף און פונקט ווי עס צוזאוואקסען זיך די טרוקען געוועזענע צווייגען און עס ווערט בעקליידעט די שווארץ געוועזע-נע מוטער ערד, אזוי הויבט אן, אין די לעצטע יאהרען, אויך אין דעם אידי-שען פעלד צו בליהען.

עס בליהען אויף אין אונזערע נשמות נייע, שעהנע און הויכע שטרעבונגען, עדעלע, גרויסע און פרעכטיגע אידע-אלען.

אונזערע מוחות בעקליידען זיך מיט נייע געדאנקען, עס בענקט אונזער הארץ נאך יענע שעהנע בילדער און א שטרעבונג האט זיך ביי … דיעזע בילדער צו פערוויר… לעבען. און … די פיינסטע … וועלכע … אוועק זייער …

גערוך, אזוי בליהען און ווערען פא-נאנדערגעוואקסען אונזערע טרוימען, אונזערע האפנונגען.

א שטראהל איז אויף אונזער הימעל אויפגעגאנגען. א שטראהל וועלכער זאגט אונז אן בשורות אויף בעסערע צייטען, אויף פרעהליכערע ימים טובים.

און מיר ווייסען אז לאנג וועט נאך נעהמען ביז אונזערע האפנונגען וועלען פערווירקליכט ווערען, מיר ווייסען עס און דאך וועט עס אונז ניט געטמוטהי-גען.

מיר שטעהען און בעאבאכטען ווי עס בליהען און עס הויבט אן בליעכ-ווייז, פאמעליך צייטיג צו ווערען די פרוכטען וועלכע עס האבען פערזעהעט די בעסטע זיהן פון אידישען פאלק. און זיכער זיינען מיר אז קומען וועט די צייט ווען מיר וועלען דיעזע פרוכטען שניידען מיט געזאנג און דאן, דאן ווע… … קאלאניסטען, פייערען … עולה רגל זיין … מיט זיך דאס … בעסטע … אונזע…

ר׳ ברוך׳ל.

טיפען און בילדער.

צווייטע סעריע.

קאמישע און ניט קאמישע טיפען וואס איך האב בעגעגענט אין וויניפעג, זיך בעקאנט מיט זיי און זייערע פרימעטעס פערצייכענט אין טאג ביכעל.

טיפ נומער דריי: א מענש וואס פאסט.

נעקענט האב איך איהם שוין פון לאנג, דאך ווען איך האב איהם בעגעגענט אין וויניפעג און מיט איהם פערבראכט א פאאר שטונדען, האב איך פאר זיך דערזעהען א נייען, א מאדנעם מענשען מיט נייע בעגריפען, מיט נייע מעטהאדען און מיט מאדנע אויפפיהרונגען.

דאס געהער זיך אבער ניט אן צו חבר׳שאפט. האב איך זיך טאקע מיט איהם גע׳חבר׳ט. נור איינמאל האט פאסירט דאס איך בין מיט איהם ארויס אין גאס אויף א היבשע צייט. און פון דאן אן האב איך זיך פערשווארען מיט מיט איהם מעהר ניט צו געהן אין גאס פאר דינער, מיט איהם ניט פערפיהרען קיין שמועס פון עסען, פרעסען און פון דיעט.

שטעלט זיך פאר, מיר געהען אזוי אויף מיין סטריט און מיר שמועסען, דערווייל נעהם איך ארויס א סיגארעט און וויל פעררויכערען.

„וואס, איהר סמוקט נאך? פרעגט מיך מיין טיפ.

„יא, ענטפער איך.

„ס׳איז אומגעזונד, זאגט ער, מיינער א פריינד האט געסמוקט סיגארעטלעך, איז ער גלייך געשטארבען.

דערהערט אזא מעשה, טראכט איך זיך, אז איבער א סיגארעטעל איז ניט כדאי צו שטארבען. נעהם איך און ווארף אוועק דעם פאפיראס און מיר שפאנען ווייטער. ווערט מיר אבער טרוקען אין מויל, געה איך אריין אין א קענדי סטאר, קויף א שקארמיצעל שאקאלאדקעס.

„וואס, איהר עסט גאר זיסע זאכען? פרעגט מיך מיין טיפ.

„וואס איז שייך, ענטפער איך פערשעהמט, עסען עס איך אנדערע מאכלים, נור אמאל, ווער שמועסט, אז איך סמוק ניט, כאפ איך אריין א קענדי.

„ס׳איז אומגעזונד, זאגט ער, מיינער א פריינד האט געגעסען קענדי, האט ער בעקומען א נירען קראנקהייט און איז געשטארבען.

דערהערט אזעלכע דבורים, טראכט איך זיך, אז איבער א צוקערקע איז ניט כדאי צו בעקומען נירען קרענק און צו שטארבען. נעהם איך און ווארף אוועק דעם שקארמיץ מיט די שאקאלאדקעס.

געהען מיר דערווייל ווייטער. אין מויל איז מיר טרוקען און איך בין שוין טאקע געווארען הונגעריג אויך, לאז איך מיך אריינגעהן אין א רעסטאראנט.

„קומט, זאג איך איהם, מיר׳ן עפעס איבערכאפען.

„וואס הייסט איבערכאפען? פרעגט ער מיך.

„איבערכאפען, גיב איך איהם צו פערשטעהן, הייסט אז איידער וואס, ווען, ווער, כאפט מען איבער א קאטליעט, א שטיקעל פיש, צי גאר א זראזע מיט א געפילט העלדזיל.

מיין חברה מאן איז געווארען טויט ווי די וואנד.

„וואס, איהר עסט גאר פליישיגע מאכלים?

„יא, ענטפער איך ווי א היבש קינד ווען מען כאפט עס ביי טהאן א נארישקייט.

„ס׳איז אומגעזונד, ענטפערט ער מיר, מיינער א פריינד האט געגעסען פלייש, איז ער געווארען „קאנסטיפייטעט״ און איז געשטארבען.

דערהערט אזא מעשה, טראכט איך זיך, אז איבער א שטיקעל פלייש איז ניט כדאי צו ווערען „קאנסטיפייטעט״ און צו שטארבען.

געהען מיר ווייטער און מיר שמועסען זיך, דערווייל פיהל איך שוין אז איך בין טאקע גוט הונגעריג, פיהר איך איהם צו צו א סאלון און זאג איהם:

„ווייסט איהר וואס, לאמיר זיך אריינכאפען דערווייל מאכען א שנאפס.

„וואס?, האט ער זיך געגעבען א כאפ ניט טויט ניט לעבעדיג, איהר טרינקט שנאפס?

„יא, האב איך געענטפערט און אראבגעלאזט די אויגען, אמאל מאך איך א שנעפסיל.

„ס׳איז סם המות, זאגט ער מיט שרעק, מיינער א פריינד האט געטרונקען שנאפס, האבען די נערוועו זיך איהם צומישט און ער איז גלייך געשטארבען.

דערהערט אזא מעשה, טראכט איך זיך, אז איבער א שנאפס איז ניט כדאי איך זאל נעהן יונגערהייד פון דער וועלט און איך לאז זיך מיט איהם אין די הינטער געסלעך.

דערווייל פיהל איך אז אט אט געה איך אויס, איך שטארב אוועק עסען. אבער אויף מיין גליק זעה איך א בעקער שאפ.

„קומט, בעט איך זיך ביי איהם, לאמיר אריינגעהן כאפען א בולקע.

„בולקע? איהר עסט ווייסע בולקע?

„יא, ענטפער איך און ווער שוין א ביסעל ברוגז.

„ס׳איז מורא׳דיג שעדליך. מיינער א פריינד האט געגעסען ווייסע בולקע האט ער בעקומען אפענדיסיטיס און געשטארבען.

דערהערט אזא מעשה, טראכט איך זיך, אז איבער א שטיקעל בולקע איז ניט כדאי צו בעקומען אפענדיסיטיס און שטארבען, אבער דאך פיהל איך אז איך מוז מיט עפעס שטילען דעם הונגער. איך לויף צו צו א וואסער סטאר און הייס זיך דערלאנגען א פלעשיל לימאנייד.

„וואס טהוט איהר? האט מיך מיין טיפ א ריס געטהאן, ס׳איז דאך פויזאן. מיינער א פריינד...

איך ווייס ניט וואס מיט מיר איז געשעהען, נור איך האב זיך אויסגעריסען פון איהם, האב מיט מורא׳דיגע בליקען [illegible] געטהא[...] ארויס־

האבען זיך אנידערגעזעצט אונטערצו־לעהנען זייערע הערצער, האט מען זיי ארויסגעטהיילט צו האלבע פאטייטאס אויף א מענשען און א טעלער פארידזש נעקאכט אין וואסער און פערזיסט מיט שווארצען סוראפ. פאלגענדע ווערטער פון צוויי איינוואנדערער פון יענער פארטיע, מר. מאשקאוויטש און מר. פ. לעכטדיהער, וועט געבען א פאלשטענדיגען בעגריף ווי אזוי עס האבען זיך געפיהלט יענע ערשטע אידען ביי דער ערשטער סעודת מלך:

„מיר האבען זיך שוין געהאט ארומגעוואלגערט ביי א יאהר און זיך גענוג אנגעליטען, גענוג צרות אויסגעשטאנען, אלעס האט זיך פדרגעסען, נור יענע ערשטע צייטען אין וויניפעג וועל איך קיינמאל ניט פערגעסען. גאנץ אפט ווען איך זיץ ביי מיין טיש וואו עס פעהלט ניט ב״ה פון קיין זאך, דערמאהן איך זיך אין יענע האלבע פאטייטאס מיט דעם זיסען פארידזש און עס דוכט מיר אז איך זעה נאך יעצט די הונגעריגע, אויסגעמאטערטע געזיכטער און זייער קוקען אויף דער האלבער קארטאפעל און וואסער פארידזש.

די ערשטע ארבייט.

נאך האבען די מסובים ניט אויסגעפייעט צו בענשען פאר דיעזער סעודת מלך, איז מען זיי געקומען מודיע זיין אז צוויי שיפען זיינען אנגעקומען מיט האלץ און די מענער זאלען געהן אויסלאדען זיי.

שטעלט אייך פאר די לאגע פון יענע אומגליקליכע אימיגראנטען. קראנקע, אויסגעמאטערטע האט מען זיי גע־שטעלט צו א „הארי אפ״ דזשאב און זיי האבען בזעת אפים געארבייט אזוי לאנג ביז זיי האבען דערפיהלט אז אט פאלען זיי אנידער אונטער דעם לאסט פון די ברעטער וועלכע זיי האבען געשלעפט אויף זיך. עס איז געווען 2 אזייגער פארטאג ווען זיי האבען זיך מידע און צובראכענע צוריקגעקעהרט אין באראק און אנידערגעפאלען אויף די הארטע נעלענערס זיך אויסרוהען. גאנץ פריה זיינען זיי צוריקגעגאנגען צו די שיפען און געענדיגט די ארבייט און געהאפט אז אט וועלען זיי באלד דער־לעבען צו זעהן דעם ערשטען פערדיענטען קענעדער דאלאר. שטעלט אייך אבער פאר זייער לאגע ווען מען האט [illegible]עלאזט וויסען אז [illegible] האט [illegible] זייערע שכירות [illegible]קומען.

[illegible] פארטזעצונג פ[illegible]

הומאר — לכבוד שבועות — ווין.

פייל און בויגען.

שבועות נאטיצען.

פון א וויניפעגער.1)

די היינע ראדיקאלען האבען ער־האלטען א דעפעשע פון שלום אש צו פערוואריפען דעם בארבארישען מנהג פון עסען מילכיגס אום שבועות.

* * *

אין א שיסעל קעז וואס א לעזערין פון „פארווערטס״ האט צוגעשיקט צו אב. קאהאן פאר שבועות־בלינצעס האט מען געפונען א טויט קינד. מען זאגט אז ס׳איז דער „שעהנער אראבע־לא׳ס״ א תכשיט.

* * *

שפעס, זאגט מען, האט פעראינשורט אלע היינע פוטער קוכענס צ׳סענט א שטיק.

* * *

צו ר׳ ברוך׳לען קומט אריין א אידענע מיט א געפילט העלדזיל אין האנד:

„איהר זענט דער תנא פון דעם פייפער?

„יעס, מעם״.

„איהר זעהט, מיסטעריל לעבען, צו־וויינט זי זיך שיעור ניט, איך האב זיך פערגעסען און א כאפ געטהאן א נאדעל מיט וועלכער איך האב פערנעהט מיל־כיגע קרעפלעך און אבגענעהט א שטיק פליישיגען העלדזיל. וואס טהוט מען?

„ברענגט אריין אהער די קרעפלעך״, פסק׳ענט ר׳ ברוך׳ל.

„אוי וועה ז׳מיר, וואס רעדט איהר, גאט איז מיט אייך, מיין מאן האט אזא טריפה האלדז, אז טאמער ניט קרעפ־לעך, איז חיות ניט זיכער.

„טא גיט אהער דאס העלדזיל״.

די אידענע האט איבערגעלאזט דאס העלדזיל און מיר האבען עס אבגעשיקט מאנדעלבוים׳ען ער זאל האבען מיט וואס צו ערקלעהרען די ת׳ת קינדער דעם טעם פון שבועות.

* * *

מאדנע עשרת-הדברות האט מען יעצט אין רוסלאנד. ניקאליי זאגט: א נ כ י, איך בין סאמאדערזשעץ. די רעוואלוציאנערען זאגען: ל א י ה י ה, זאלסט שוין מעהר ניט זיין! ווייל ל א ת ש א, האסט פאלש געשוואוירען דער קאנסטיטוציע און דערום ז כ ו ר א ת י ו ם, געדענק דעם טאג ווען מ׳וועט דיך קורצער מאכען מיט א ק א פ. כ ב ד, בעהייזו יורסעלף, דו חזיר איי־נער. ל א ת ר צ ח, ל א ת נ א ף, ל א ת ג נ ו ב, ל א ת ע נ ה, שעכט ניט קיין אידען, בע׳גנב׳ע ניט דאס פאלק, פערדרעה ניט ידי תליה. ל א ת ח מ ו ד, זאל זיך דיר ניט גלוסטען קיין צרות, דו פאניע גנב!

1) א פאאר ערנסטע ווערטער: אין וויניפעג איז ארויס א קלאנג אז איך, דער „א וויניפעג־נער״ אדער „דער וויניפעגנער״ איז פערקליי־דעט אין מאנדעלבוים׳ען. לכן בעט איך אלע־מען צו געדענקען אז אלץ וואס זיי האבען גע־לעזען ערגיץ אנדערש און וואס וועלען ווייטער לעזען פון „א וויניפעגנער״ איז ניט פון מאנ־דעלבוים׳ען, נור פון א פשוט׳ען הי וקים, א וויניפעגער בירגער.

געכאפט מיין פאפיראסניצע, פערסמוקט צוויי סיגארעטס מיט אמאל, אריין באלד אין א רעסטאראנט און זיך גע־הייסען דערלאנגען א ביף שטעקס און א פארציע געהאקטע לעבערלעך מיט שמאלץ, פון דארטען בין איך אריין אין א סאלון און אויסגעטרונקען א צוויי גלעזער ביער, אין דעם דערבייאיגען קלייטעל האב איך געקויפט א פונטעל שאקאלאדקעס און נאכהער האב איך איהם גענומען אונטער׳ן ארם און א פרעג געטהאן:

„זאגט נור, מיסטער לעבען, וואס עסט איהר?

„איך עס גאר ניט, ענטפערט ער מיר, צושראקען פון מיין רעוואלוציאן, איך פאסט. שוין באלד זיך איינגעוועהנט צו לעגען געלד אין באנק אריין, ניט אין בויך.

איך האב געטראכט א ווייל, נאכהער האב איך איהם א זאג געטהאן:

„ס׳איז אומגעזונד. מיינער א פריינד האט געהאט א פערד, האט עס געפאסט און אזוי לאנג ביז ס׳איז גע׳פגר׳ט...

. . .

געקענט האב איך איהם פון לאנג. ער איז א וואילער יונגערמאן, עס מעג איך באנג טהאן וואס איהר האט איהם ניט געקענט. נור פונדעסטוועגען געהען מיט איהם, וואלט איך אייך קיינמאל ניט געראטהען. סיידען איהר ווילט ווערען ווי מיין פריינדס פערדיל.

א גערוס פון דער נארד ענד.

א יא, ליעבער רעדאקטאר, איהר האט זיך שוין פערבענקט נאך אונז? אייך ווילט זיך שוין הערען א גערוס פון דער נארד ענד? אזא לאנגע צייט ניט געהערט פון אונז. איהר קענט שוין אוודאי מיינען אז מיר זיינען דא אלע אויסגעשטארבען, טא האט צייט אפי־סעל. מיט שטארבען איז א גאנצער עסק: די היינע ראדיקאלען, אהן אונ־טערשיעד פון פארטיי און ריכטונג, האבען בעשלאסען, אדער וועלען מסתמא בעשליסען, אנצונעהמען פאל־גענדע רעזאלוציאן: „אין אנבעטראכט דאס די פיאני (פני) העיר האבען בע־שלאסען ניט מקבר צו זיין קיין „ציצי־ליסטען״ ר״ל אויף זייער בית הקברות אויס מאנגעל אין פלאץ, דערום מאכען מיר אלע יד אחת ניט צו שטארבען!״

* * *

נאך עפעס מכה שטארבען:

דא ניט לאנג איז זיך מיישב א חברה מאן, איך וויל ניט פורש בשמו זיין, און „דעליווערט״ אונז א „לעקטשור״ איבער עפעס א „קאליפארניא״. ער האט אונז אזוי פערבלענדעט די אויגען מיט זיינע „בילדער״, אז מיר זיינען אריינגעפאלען אין א ליטארגישען שלאף. און ווען מיר דערמאהנען זיך ניט אן דער אויבענ־דערמאהנטער רעזאלוציאן, וואלטען מיר דארטען געווים געבליבען אונטער זיינע הענט...

* * *

און נאך א פאקטיל מכה דער רעזא־לוציאן: דאס איז געווען אין א שעהנעם זונטאג אויף דער נאכט ווען א דאקטאר האט אונז אריינגעשלעפט אין א „פהי־זיאלאגישער״ קרענק. ווי זאגט איהר, מען איז דאך מעהר ניט ווי א בשר ודם, אז א מענש וויל לעקטשורען, דארף מען איהם געבען א „טשאנס״. זיינען מיר זיך געקומען און זיך געזעצט קיין טשואינג גאם. די טשערס זיינען נאך אפילו געווען לעדיגלעך, נור דער דאק־טאר האט אויף דערויף ניט געקוקט און אנגעהויבען רעדען אין 5 שפראכען מיט אמאל. די איבעריגע ווערטער וועלכע ס׳געווען אונמעגליך אויסצוגעפינען אין די „ארימע״ 5 שפראכען, האט ער דער־מאכט מיט א לאנגען שטעקען. און דאך האבען מיר אויסגעהאלטען דעם גאנ־צען אבענד און זיינען לעבען געבליבען.

* * *

ווי איהר זעהט אלזא לעבען מיר. מיר געהען שוין עפענען אין גיכען א נאציאנאל ראדיקאלע שולע. אי אוואו וועלען מיר נעהמען קינדער? געוועך מיינד, אט האט א מיטגליעד פון פער־איין „אידישע יוגענד״ פאריגען זונטאג חתונה געהאט. און על פי הדחק נעה־מען מיר אן א רעזאלוציאן אז אלע היי־נע ראדיקאלען מוזען חתונה האבען.

* * *

ווייטער האבען מיר דורכגעפיהרט א מאס מיטינג לכבוד דעם ערשטען מאי, וואו די געגאסען האבען שארף אטא־קירט די יעצטיגע ארדנונג און דערפאר האבען זיי נעביך געמוזט מאכען 2 מאל א קאלעקשאן...

* * *

יא, שיעור פערגעסען אייך דערצעה־לען פון אונזער טהעאטער. מיר האבען דא גאנץ פיינע אקטריסעס וועלכע טייטלען מיט די פיס צום סילינג, נור איין חסרון, פון גאלערי זעהט מען גאר נישט... גיט אקארשט אן עצה ווי אזוי אריינצושמוגלען זיך אויף׳ן ערשטען ריאד?

* * *

אם ענדע וויל איך אייך נאך דער־צעהלען פון איינעם א יונגענמאן: גע־הערט א גאנץ וואילער „באי״, שוין פינף יאהר אז מיר האבען געהאפט אז עס זאל פון איהם עפעס ווערען א „לייט״. אבער ווי זאגט איהר, „א מענש טראכט און גאט לאכט״, דער יונגערמאן איז אוועקגעגאנגען און איז געווארען א... ריעל עסטייטניק...

א נארד ענד׳ער.

* * *

ווען מ׳האט געפרעגט מאנדעלבוים׳ען צי ווייס ער דעם ניגון פון אקדמות, האט ער געענטפערט אז ער האט איהם פערלארען צוזאמען מיט דעם נוסח פון דער הפטורה און ער וועט אנאנסירען אין „טאגעבלאט״, טאמער [illegible] אי־מיצער געפונען.

לעזט און סובסקרייבט זיך אויף דעם „איד״.

מיר בעטען ביי קיינעם קיין שטיצע ניט, מיר האבען דאס ניט פערלאנגט זייט די צייטונג עקזיסטירט, דאס איינציגע וואס מיר בעטען אייך יא, איז, ווערט סובסקרייבער און בעצאהלט אייער סובסקריפשאן געלד.

א דאלאר שפיעלט ביי קיינעם קיין גרויסע ראלע ניט; א דאלאר הייסט אזוי גוט ווי צוויי סענט א וואך. און וואס פאר א ווערטה האט ביי א אידען 2 סענט א וואך? ווער שמועסט ווען איהר ווייסט אז דורך אייער סובסקריפשאן געלד ווערט געשטיצט און אויפגעהאלטען א אידישע צייטונג פאר דער וועסט.

„דער איד״

איז ניט קיין פארטייאישע צייטונג, זי בעלאנגט ניט צו קיין פארטיי, זי פערלאנגט ניט קיין שטיצע פון פארטיי געלדער. די צייטונג מוז זיין אן אונפאר־טייאישע, אום אמת צו דיענען די אינטערעסען פון איהרע לעזער און עס איז ניט מעהר ווי רעכט אז די, וועלכע האבען שוין איינגעזעהען די נויטווענדיגקייט פון א אידישער צייטונג אין דער וועסט, אז די וואס פערשטעהען די נוצען וואס א אידישע אונפארטייאישע צייטונג קען ברענגען, די אידען, זאגען מיר, דארפען דערום זיך סובסקרייבען און ווערען לעזער און פאטראנייזען די צייטונג.

עס איז דאס ערשטע מאל

זינט די צייטונג עקזיסטירט דאס מיר שרייבען אזא אויפרוף. מיר האבען אימער געדענקט אז דעם אידישען לעזער דארף מען דאס ניט זאגען, אז ער קען און דארף דאס אליין פערשטעהן.

אלע וויניפעגער אידען ווייסען אז מיר וואלטען געווען פערשפארט צו שרייבען אזעלכע אויפרופען, ווען מיר זאלען געווען וועלען פערקויפען די צייטונג צו א פאליטישען-פינטעל, ווען מיר זאלען געווען וועלען פערקויפען די אינטערעסען פון אונזערע לעזער. מיר האבען אבער די צייטונג בעסער איינגאנצען אבגעשטעלט און ניט געוואלט אז זי זאל רעגירט ווערען פון ארחי פרחי און דערביי זאלען ליידען די אינטערעסען פון די נארד ענדער אידען,

יעצט איז אונזער איינציגער פערלאנג און איינציגע בקשה אז די וואס ווילען די צייטונג זאל עקזיסטירען, זאלען אליין ווערען סובסקרייבער און אויך זעהען, אז זייערע פריינד און בעקאנטע זאלען ווערען סובסקרייבער.

און גיבען צוריק 6 זייטען

ווייל די דרוקעריי איז נאך ניט איינגעארדענט אויף א ריכטיגען אופן, זיינען מיר געצוואונגען אין די ערשטע פאאר וואכען ארויסצולאזען בלויז פיער זייטען. די אלע שוועריגקייטען אבער וואס זיינען פאראן ביי יעדער נייער אונ־טערנעהמונג וועלען מיר אין גיכען בעזייטיגען און „דער איד״ וועט ווידער ערשיינען אין 6 זייטען.

„זשיד״ פון ג. מאטשעט

אין גיכען פאנגען מיר אן צו דרוקען א זעהר אינטערעסאנטע ערצעהלונג מיט׳ן נאמען „ז ש י ד״ פון א רוסישען שריפטשטעלער ג. א. מ א ט ש ע ט[...] דער שרייבער שילדערט א אידישען דאקטאר אין רוסלאנד, וועלכ[...] אנדער נאמען ניט געהאט אויסער „זשיד״. דאס איז א זעהר שי[...] נענדע ערצעהלונג.

ראמאן פון אמעריקאנער לעב[...]

ווען עס וועט זיך ענדיגען די גרויסע און זעהר אינטערע[...] לונג „זשיד״, וועלען מיר אנפאנגען צו דרוקען א ראמאן, געשריב[...] פון דעם ראמאניסט דר. בן גור, אוים נויארק, וואו עס ווערט גע[...] ארימע, דאס רייכע און דאס אויסגעלאסענע לעבען אין נויארק.

דער ראמאן, ניט קוקענדיג דערויף וואס ער איז שפאנענד פון דע[...] שטער פארטזעצונג אן, איז א ריכטיג בילד פון דאס לעבען פון די אימיגר[...] אין נויארק, זייערע גייסטיגע און עקאנאמישע ליידען.

מיר, פון אונזער זייט, וועלען טהאן אלעס מעגליכעס אז די צייטונג זא[...] וואס אמאל בעסער און שעהנער זיין. און יעצט דארפט איהר אויך אנווענד[...] אביסעל מיה און אונז העלפען אין מאטעריעלען זינען.

ווערט סובסקרייבער, זעהט אז אייערע פריינד און בעקאנטע זאלען ווערען סובסקרייבער. סובסקריפשאן פאר א יאהר איז בלויז איין דאלאר, צוגעשיקט דורך פאסט $1.50

איהר קענט אונז אויך פיעל העלפען דערמיט וואס איהר וועט פאטראנייזען אונזערע אדווערטייזער און דערביי דערמאהנע[...] אז איהר האט געזעהען זייער אדווערטייזמענט אין „איד״. אויך דאס וועט אייך קיין געלד און אויך קיין מיה ניט קאסטען און אונז וועט איהר דערמיט האבען געטהאן א געפעליגקייט.

אדרעס:

THE ISRAELITE

[...]96 Main Street Phone St. John 2213

אדער

[...]40 Anderson Ave. Phone St. John 431

THE ISRAELITE

פאַר דאָס בעקוועמליכקייט פון פובליקום
האָבען מיר געעפענט אין

571 סעלקירק עווענין

צווישען ענדריוס און מעקגרעגאָר סט.
אַ שעהן און גערוים דעקאָריטען

אייז קרים פאַרלאָר

און אין דער זעלבער צייט אויך

אַ ביכער ברענטש

פון אונזער מיין סטריט בוכהאַנדלונג.

אז איהר וועט זיך אהין אריינכאפּען וועט איהר אויך קריגען איבערצוגייסען פערשיעדענע דעליקאטעסען, סאפט דרינקס א. ז. וו.

אלע אונזערע קונים פון יענעם געגענד וועלען דארטען קריגען זייערע צייטונגען, ביכער, ספרים, העברעאישע און ענגלישע מעטהאָדען, סטיישיאנערי, סיגארעטס, סיגארס א. ד. גל.

אפען צו יעדער צייט (אויך זונטאג) ביז 11 אוהר אבענד.

צו דער ערעפנונג פון אונזער ברענטש וועלען מיר מאכען

אַ גרויסען סייל אויף ביכער.

וואטשט אונזערע אנאנסען.

אדרעס פון ברענטש נומער 1:
Peoples Book Store, 824 Main St.
אדרעס פון ברענטש נומער 2:
People's Book Store, 571 Selkirk.
Phone St. John 143

SALTZMAN & LIPSHITZ

ריעל עסטייט, אינשורענס און מאָרטגיידזשעס.

מר. ה. זאלצמאן, דער גוט בעקאנטער אין דער נאָרד ענד, האט היינטיגס יאהר געענדיגט אלס סיוויל אינזשעניר, און נעהמט אן אלערליי פלענער פאר בילדינגס:

די ריכטיגסטע עצה אין אינזשענירינג און בילדינג, עסטימייטס, ספּעסיפיקיישאנס, קענט איהר האבען ווען איהר קומט צו אונז אין אפיס.

מר. ליפשיץ איז א פראקטישער ריעל עסטייט מאן, מיט וועמען איהר קענט מאכען פערשיעדענע ריעל עסטייט ביזנעס און וועט, אהן ספק, בעהאנדעלט ווערען אויף'ן ארענטליכסטען אופן.

מר. ה. זאלצמאן'ס נאמען איז אייך די בעסטע גאראנטיע אז איהר וועט בעהאנדעלט ווערען אויף'ן ריכטיגסטען און ארענטליכסטען ארט.

אויב איהר ווילט קויפען, פערקויפען, אדער פעררענטען, צי אינשורען פראפערטי, קומט אין

876 מיין סטריט אדער טעלעפאנירט סט. דזשאהן 761
4-2)

שעהן, פינקטליך און אָהן מיסטייקס.

אט דאס איז די מאטא פון דער

מאָדערן פרינטינג

318 הארגרייוו סט. פהאן מיין 3040

מאכט די בעסטע פרינטינג ארבייט, מאכט די גרעסטע פרינטינג דזשאבס. טעלעפאנירט אב און אונזער אגענט וועט גלייך קומען צו אייך. איהר קענט שרייבען אין וואס פאר א שפראך איהר ווילט, מיר וועלען איבערזעצען אין וואס פאר א שפראך איהר דארפט.

פלאָמבינג, היטינג, עלעקטריק
אויך א גרויסארטיגער סטאק פון פערשיעדענע פיקטשורס.
איידער איהר נעהט עטוואס טהאן אין דיעזער ליין, זעהט זיך מיט
M. KOFFMAN
395 Selkirk Ave. Phone St. John 1353
51-2)

ל. סגל

סיין פיינטער
825 מיין סטריט
סיינס אין פערשידענע שפּראַכען, פיינטינג און דעקאריייטינג

דער טעלעפא[illegible] נומער פון [illegible]

C. B. W.

--- Professional Column ---

Dr. G. KALICHMAN
אידישער דאקטאר, דיפלאמירט אין רוסלאנד דייטשלאנד און קענעדא. ספּעציאליסט אין הויט און געשלעכטס קראנקהייטען, אקושאר און קינדער קראנקהייט. אפיס שטונדען: פון 9 ביז 11, פון 1 ביז 4 און פון 6 ביז 9. 52-2)
453 Selkirk Ave. Phone St. John 1772

Dr. A. H. SILVERMAN
אידישער דאקטאר, שטודירט און דיפלאמירט אין אויסלאנד, די סטייטס און קענעדא. אפיס שטונדען: פון 9 ביז 10, 1 ביז 3 און פון 6 ביז 8
250 סעלקירק עווענין
אקענען קווינס האל פהאן סט. דזשאן 1280

Dr. R. L. HURST
פיזישאן און סוירדזשאן. בעפאלמעכטיגט פון „ראיאל קאלעדזש אף פיזישאנס", לאנדאן. ספעציאליסט פאר הארץ, נערוועז און פרויען קראנקהייט. אפיס שטונדען: פון 10 ביז 12, פון 3 ביז 5 און פון 7 ביז 9. פהאן מיין 814
305 קענעדי בילדינג, פארטיידזש עוו.

פינקעלשטיין און לעווינסאָן
לאיערס און באריסטערס.
105 באן אקארד בלאק.
טעלעפאנס: מיין 1544 און מיין 1545

Miss A. GOLDSMITH
322 Burrows Ave. Phone St. Jonh 1114
גיט לעסאנס אין פיאנא שפּיעלען
מעסיגע פרייזען. 25-2)

בוקקיפּער
וויל האבען שטונדען ארבייט. האט א דיפלאם פון רוסלאנד און פון די סטייטס. זיך ווענדען
4-2) The Israelite, 796 Main St. Box 3

ALFRED JACKSON
ליטאן גארדענס. און אינסייד סאבדיווידשיאן. פאר איינצעלהייטען פרעגען אין
522 מיין סט. סוויט 3, פהאן גערי 3076

The McKinley Transfer Co.
קאר. קינג און רופערט סט.
אפיס פהאן גערי 2560 און גערי 2508
פיאנא מואווינג ספעשיל, מעביל און באגאזש טראנספערס. 33-2)

The Empress Laundry Co.
ווילט איהר זיין פאלקאם צופרידענגעשטעלט? טעלעפאנירט און מיר שיקען גלייך נאך אייער באנדעל. ערשטע קלאס מאשינערי.
74-76 אייקינס סט. פהאן סט. דזש. 300

סטארקיפערס אויפמערקזאם!
קויפט ניט קיין סוראפ און אייז קרים!
זייט אליין א פאבריקאנט!

פאר ניט קיין גרויסער סומע לערן איך אויס צו מאכען דעם בעסטען אייראפעאישען און היימישען אייז קרים און סוראפ פאר סאדא וואסער. אייך וועט די ווארע קאסטען א קלייניגקייט און דער קונה וועט אייך דאנקען. זיך ווענדען צו
א. אסאווסקי, 509 באראוס עוו.

פאר $1,000 רענטשעס
האב איך נעקויפט. נור וואס פון פאבריק. גאראנטירט באקען און קאכען. ווערען פערקויפט מיט 20 פראצענט ביליגער ווי אין האלסייל. קומט צו 4-2)
מ. סאראנאוו, 225 דאפרין עווע.

The Royal Candy Kitchen.
622 מיין סטריט פהאָן גערי 71
דריי טהירען פון די סטארלאנד
ביי אונז איז ערשטע קלאס קענדיס, פרישע היימישע קענדיס יעדען טאג. 52-1)

אידישער בוטשער.
פערלאנגט א אידישען בוטשער קיין סאסקאטון, סעסק. אויף צו עפענען דארטען א אידישע בוטשער שאפ. גוטע געלעגענהייט פאר א פעהיגען מאן זיך ארויפארבייטען. זיך ווענדען
A. Cucuy, 429 c. South, Saskatoon, Sask.

LEON TREGOBOV
אויב איהר ווילט האבען אייערע שיך געפיקסט שעהן און שטארק, דאן נעהט אין
: : : 883 מיין סטריט : : :
גוטע סעקאנד הענד שיך קריגט איהר ביי מיר צו די ביליגסטע פרייזען. 52-2)

אויב איהר ווילט גוטע סטיילישע שיך צו די מעסיגסטע פרייזען איז דאָס בעסטע פלאץ אין
905 מיין סטריט.
וואו עס ווערט אויך געפיקסט אויף'ן בעסטען אַרט פוטס און שוהס.
מ. גלאדסטאן.

דרעווריס
ריידוואוד
לאַגער.

די בעסטע אין מארקעט.
געמאכט ביי די בעוואוסטע
Golden Key Brand
Aerated Waters Ale
and Stout
Winnipeg, Manitoba

The Walker Canada's Finest Theatre
היינט און מארגען און שבת מאטינע
רעבעקא אף דהי סאניברוק פארם.
מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך 20, 21, 22 מאי
סאסייעטי וואודעוויל
100 מענשען 10 אקטען.
פרייטאג און שבת, 24, 25טען מאי, מאטינע „וויקטאריא דעי" און שבת
די טרופע וואס האט געוואונען אין דער איריש נריי קאנקורס אין בערנארד שאו'ס
יו נעווער קען טעל
אב. $1,50 ביז 25 ס., מאט. $1,00 ביז 25 ס.

Winnipeg.

מאוד פילי און דזשיימס דורקין מיט די פראמינענטע שוישפּילער אין
: „דהי דיפ פורפל". :
פרייזען אב. פון 15 ביז 75 ס. מאט. דינסטאג, דאנערשטאג און שבת די בעסטע סיטס 25 ס.

Empress
PORTAGE AVE. EAST
DIRECTION SULLIVAN & CONSIDINE

פון מאנטאג 20טען מאי 3 פארשטעלונגען טעגליך: 3 אוהר נ. מ., 8 אוהר און 9,30 אב.

בראהאמא בען בודזשאמא טרופע
צעהן וואונדערבארע אקראבאטען

בערט קוטלער און א ביליארד קאמעדי
א בעריהמטער ביליארדיסט

סיסטערס לינדאן
אין פראכטפאלע סאנגס און טענץ

פרינקטאן און יעיל
אין „600 מייל פון נויארק"

די גרויסע ארטיסטיק קאמעדי
עליזאבעט קענעדי און אנא מאקבערליין
אין דארבי און דזשאהן

עמפרעס-קאפ, שעהנע בילדער.
עמפרעס ארק., מוזיק די גאנצע צייט.

פרייזען: אבענד 10, 20, 25 און 35 סענט, מאטינע 10, 15 און 25 סענט.

ROYAL Theatre.

אונטער א נייע מענעדזשמענט.
שעהנסטע בילדער, די נייעסטע סאנגס, בעקוועמער פלאץ
פראגראם געביטען דריי מאל א וואך.

C. B. W.

Brotman's Liquor House.
האלסייל ווין און ליקער. ספּעשיל ווין פאר התונות. צופריעדענהייט גאראנטירט.
225-223 לאגאן עוו., קאר. קינג סטריט
52-2) פהאן גערי 3258

Fraser, Bender and Co.
בילדערס.
לאטס אין דער נארד ענד בילינ!
5 אקער לאנד אין דער סאוטה ענד בילינ, אויף לייכטע אויסצאהלונגען.
קומט וועלען מיר אייך אלץ ערקלערען.
הייזער צום פערקויפען און צום פעררענטען.
447 Main St. Phone Main 9451

: : זעכציג לייט נעזוכט : :
זיך באלד אויסלערנען די בארבער טרייד. בלויז 8 וואכען פאדערט זיך אויסצולערנען. טולס פריי און ווייזשעס אין לעהרע צייט. א שטעלע נעזיכערט פון $16 ביז $20 וועכענטליך. מיר האבען הונדערטע לאקיישאנס וואו איהר קענט זיך עפענען א ביזנעס אליין. גרויסע פאדערונג פיר בארבערס. שרייבט פאר אומזיסטע קאטאלאג בעסער קומט אליין. אויב איהר ווילט זיין א גוטער בארבער, מוזט איהר לערנען ביי
The International Barber College
אלעקסאנדער עוו. 1טע טיר וועסט מיין סט.

לויפט אדער גנעהט פּאוואליע.
איהר קענט זיך געהן ווי איהר ווילט, אייער זייגער אבער דארף געהן פינקטליך. דאס קען פאר אייך טהאן
נ. טשערניאק, 876 מיין סטריט
וואו איהר קריגט אויך פערשיעדענע דזשועלערי, וואנד זייגערס און פאקעט זייגערס.

סוטס
אלע סוטס זיינען דוכט זיך גוט נייערהייד, זיי פיטען גוט און זיינען סטייליש. אבער נעהט איין מאל מיט זיי אין רעגען און עס ווערט ווי אן אלטע שמאטע. א גוטער סוט, א דוועראהאפטער און פון גוטע וואַרע, גוט געמאכט קענט איהר נור קריגען ביי דער
גרעי[illegible] קאמפ.
[illegible] סטריט
2-2) [illegible]

לערנט זיך צו זיין אַ ריכטיגער ביזנעסמאַן!

יעדער קליינער ביזנעסמאן דארף וויסען צו יעדער צייט וויפיעל ער פערמאגט, וויפיעל מען איז איהם שולדיג און וועמען ער איז שולדיג. יעדער קליינער ביזנעסמאן דארף פיהרען ריכטיגע ביכער.

פאר א קליינער פרייז קענט איהר אויספיהרען אז איך זאל קומען צו אייך איין מאל אדער צוויי מאל אין וואך און אייך איינפיהרען ביכער ווי אין די גרויסע אפיסעס.

איך גיב אויך לעסאנס אין בוקקיפּינג אין אידיש און אין ענגליש.

מיין אדרעס איז:
ARON GOLDMAN, c. o. THE "ISRAELITE",
796 Main Street

דער וויניפעגער רוסישער פּראָגרעסיווער קלוב.
דאנערשטאג אבענד דעם 23טען מאי וועט אין
קווינס טהעאַטער, סעלקירק עווע.
געשפּיעלט ווערען פון א גרופּע אמאטארען
EBPEИ די אידען
Е. ЧИРИКОВА פון י. טשיריקאוו אין דער רוסישער שפּראך.
דער פראפיט פון אבענד געהט אויף דער ביבליאטעק.
די ביבליאטעק איז אפען מאנטאג, מיטוואך און שבת פון 7,30 ביז 9,30 אבענד אין 213 דזשארוויס עווניו.

Queen's Theatre קווינס טהעאַטער
עקסטרא נייעס איבערראשענדעס.
דינסטאג אַבענד דעם 21טען מאַי ווערט געשפּיעלט אַן עהרען בענעפיט פאר דעם בעריהמטען שוישפּיעלער מר. לעווענשטיין
עס וועט אויפגעפיהרט ווערען צום ערשטען מאל אין וויניפּעג דאס בעריהמטע מיסטעריווערק

קול שופר

אדער דער מארד אין בית המקדש.
א ביבלישע טראגעדיע מיט געזאנג אין פיער אקטען.
[illegible] קענט איהר שוין בעקומען אין באקס אפיס פון טהעאטער און אויך ביי מר. לעווענשטיין.
[illegible] בענעפיט, איהר וועט זיך גראסארטיג אמוזירען.

אין די טהעאַטערס.

אין די וואקער.

אלעמען איז בעקאנט אז דאס איינציגע פלאץ וואו דער צושויער קען געניסען א גייסטיגען פערגעניגענדען אבענד איז בלויז די וואקער טהעאטער וואוהין עס קומען אלע וואך אנדערע [illegible]רויסע און וועלט בעריהמטע סטארס. [illegible] 27טען מאי וועט אין די [illegible] אויפטרעטען די [illegible] מאדאם שוהמאן היינק [illegible] זיך פאר דער גרעסטער [illegible] וועט דורכפיהרען א [illegible] פון אפערא אריעס, [illegible]לאדעס. די שוהמאן האט [illegible]לעמען מיט איהר שטי[illegible] אייראפעאישע צעג[illegible] גנהאט די ריזיגסטע [illegible] [illegible] 20, 21 און 22טען וועט אלס [illegible] פאר'ן קאנוועלסענט האספי[illegible] [illegible] ווערען סאסייעטי [illegible] און 22טען וועט [illegible] בערנארד שאו'ס [illegible]ריהמטע שטיק „יו נעווער קען טעל".

[illegible] די וויניפעג.

פאר דיעזען סיזאן האט די „וויניפעג" [illegible] נעגעבען די בעסטע „זאכען", די שעהנסטע דראמאס און קאמעדיעס וואס דער ענגלישער רעפערטואר פערמאגט.

די וויניפעג טהעאטער האט אימער בעשטרעבט אז דאס פובליקום זאל צופריעדען זיין און זיך אמוזירען. די [illegible]ראמינענטע שוישפּילער פון די וויני[illegible] [illegible] געבען זיך אימער די מיה צו פער[illegible] [illegible] גייסטיגען גענוס דעם פובליקום. [illegible]יגע וואך טרעטען אויף די [illegible]מינענטע פּלייערס אין „דהי דיפ [illegible]פל".

[illegible] די עמפרעס.

[illegible] עמפרעס טהעאטער אנאנסירט [illegible]ל אז דאס איז דאס איינציגע [illegible] וואוהין אלע נעהען. און דאס [illegible] ריכטיג, דען דאס איינציגע [illegible] וואו מען קען זיך אמוזירען [illegible] די עמפרעס טהעאטער [illegible] איז א רייכע פּראגראם [illegible]

פון די בעסטע ארטיסטען אויף דער וואָדעוויל ביהנע. דאָס עמפרעס טהעאַטער געווינט אלע וואך, אלע טאָג נייע סימפאטייזער און פּאטראָנייזער, דען מען ווייס איבעראל אַז די עמפרעס בעמיהעט זיך צופריעדענצושטעלען איהרע בעזוכער אויף'ן בעסטען אופן. געהט איין מאָל אין די עמפרעס און איהר פערבלייבט איהר שטענדיגער פּאטראָנייזער.

אויף נעלקסטע וואָך האט די עמפרעס פאר אייך אַ זעהר רייכע פּראָגראַם. זעהט דעם אַדווערטייזמענט אין דיזער צייטונג און איהר וועט זיך איבערצייגען אין די ריכטיגקייט. אין די עמפרעס ווערט געשפּיעלט דריי מאָל טעגליך.

פאָטאָגראַפער.

צו יעדען גאנצען אדער האלבען דאזן בילדער, בעקומט איהר זעקס פאסטיל קארדס בילדער פריי.
4.2)
Smith's Art Gallery, 405 Selkirk Avenue

אַ וויכטיגע נייעס.

די „דזשואיש קאלאנ. אסאסיאיישאן" אדער ווי זי איז בעוואוסט אונטער'ן נאמען „די יק"א" האט געעפענט אן אפיס אין וויניפעג אין 114 באן אקארד בלאק. יעדער איד וואס דענקט צו בעזעצען זיך אויף לאנד וועט דארט ערהאלטען פולע אינפארמיישאנס אין יעדער הינזיכט: אין וואס פאר א געגענד ער זאל זיך בעזעצען, וואו און וועלכע מאשינערי צו קויפען א. ז. וו.

די וואס ווילען קויפען אימפּרואווד פארמס, זיינען געוואָרענט ניט איינצוצאהלען קיין געלד ביז דער עקספערט פון דער אסאסיאיישאן וועט זעהן די פארם. פיעלע אידען, ניט עקספּירענס לייט, האבען געקויפט פארמס און זיינען בעשווינדעלט געווארען, דערום ראטהען מיר אז די וואס ווילען קויפען אימפּרואווד פארמס זאלען זיי ניט איינצאהלען קיין געלד ביז דער עקספערט פון דער אסאס. וועט זעהן דאס לאנד.

Jewish Colonisation Ass'n,
114 Bon-Accord Block,
Winnipeg, Man.
פהאן מיין 2014

אין „איד", 796 מיין סטריט ווערט אנגענומען [illegible] פרינטינג צו מ[illegible]